

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**OKUL YÖNETİCİSİ VE ÖĞRETMENLERİNİN YABANCI
UYRUKLU ÖĞRENCİLERLE YAŞADIKLARI SORUNLARA
İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

GÜLSÜM KIRDAR

Denizli - 2022

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**OKUL YÖNETİCİSİ VE ÖĞRETMENLERİNİN YABANCI
UYRUKLU ÖĞRENCİLERLE YAŞADIKLARI SORUNLARA
İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

Gülsüm KIRDAR

Danışman

Doç. Dr. Zeynep Meral TANRIÖĞEN

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Proje içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu projenin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Gülsüm KIRDAR

TEŞEKKÜR

Çalışmam süresince bilgisi ve tecrübesiyle bana yol gösteren, araştırmama her zaman katkıda bulunan, desteğini esirgemeyen değerli hocam, tez danışmanım Doç. Dr. Zeynep Meral TANRIÖĞEN'e öncelikle içtenlikle teşekkür ederim.

Yüksel Lisans tez aşamasındaki katkısından dolayı Prof. Dr. Muzaffer ADAK'a
Araştırma sürecinde birçok adımda desteğini aldığım ve kıymetli fikirleri ile çalışmama katkıda bulunan canım arkadaşım Lütfiye CANİBEY'e

Çalışmam için yaptığım bireysel görüşmelerde fikirlerine ve deneyimlerine başvurduğum, projeme gönüllü olarak katılmayı kabul eden tüm okul yöneticilerine ve öğretmen arkadaşlarıma

Yüksek Lisans sürecimde desteğini ve yardımını esirgemeyen arkadaşım Çiğdem KIYAK'a

Destek ve güveni ile her zaman yanımda olan, çalışmam boyunca benim için her türlü fedakarlığı yapan sevgili eşim Soner KIRDAR'a

Manevi destekçilerim olan canım annem Yıldız ER'e ve canım ablam Yasemin AKYOL'a

Ve tabii ki bu süreçte yeterli ilgiyi gösteremediğim canım oğullarım Ahmet İlker KIRDAR'a ve Toprak KIRDAR'a sabırla beni bekledikleri için sonsuz teşekkür ederim.

Gülsüm KIRDAR

ÖZET

Okul Yöneticisi ve Öğretmenlerinin Yabancı Uyruklu Öğrencilerle Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri

KIRDAR, Gülsüm

Tezsiz Yüksek Lisans Projesi, Eğitim Bilimleri ABD,
Eğitim Yönetimi Denetimi Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı

Proje Danışmanı: Doç. Dr. Zeynep Meral TANRIÖĞEN

Haziran 2022, 43 Sayfa

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi eğitim kurumların da öğrenim gören yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili karşılaşılan sorunları ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerini yönetici ve öğretmen görüşleri doğrultusunda ortaya koymaktır. Araştırmanın çalışma grubunu, Denizli ili Pamukkale ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı yabancı uyruklu öğrencisi bulunan beş resmi bağımsız anaokulunda görev yapan, beş okul yöneticisi ve 10 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması olarak desenlenen bu çalışmadaki veriler öğretmenler ve yöneticilerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşme formu yoluyla toplanmıştır. Araştırmanın verileri, içerik analizi tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma da elde edilen verilerin analizi sonucunda yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili karşılaşılan sorunlar ve karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerileri teması olmak üzere iki tema elde edilmiştir. Yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili yönetici ve öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar; öğrencilerle yaşanan iletişim sorunu, velilerle yaşanan iletişim sorunu, uyum sorunu, kültür farklılığı sorunu ve davranış sorunu olmak üzere beş tema altında toplanmıştır. Araştırma da karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerileri başlığı altında ise; dil kursu, öğrencilerle iletişime ilişkin öneriler, velilerle iletişime ilişkin öneriler, rehberlik desteği, kayıt sistemine ilişkin öneriler, sosyal faaliyetler ve yabancı dil bilen öğretmen sağlanması olarak yedi alt tema altında aktarılmıştır. Araştırma bulgularına göre araştırmaya katılan bütün katılımcıların birleştiği en önemli nokta dil ve buna bağlı olarak yaşadıkları iletişim sorunudur. Geliştirilen en önemli önerinin ise dil kursu açılması yönünde olduğudur.

Anahtar Kelimeler: Yabancı uyruklu öğrenci, okul öncesi eğitim, yönetici, öğretmen

SİMGELER VE KISALTMALAR

GİGM	: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
UGÖ	: Uluslararası Göç Örgütü
BM	: Birleşmiş Milletler
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı

İÇİNDEKİLER

PROJE ONAY SAYFASI	iii
ETİK BEYANNAMESİ	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xii
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1.Problem Durumu	2
1.1.1.Problem Cümlesi	2
1.1.2.Alt Problemler	3
1.2.Araştırmanın Amacı	3
1.3.Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Araştırmanın Varsayımları.....	4
1.5.Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.6.Tanımlar	4
İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	5
2.1. Göç	5
2.1.1. Göç Kavramı	5
2.1.2. Yabancı Uyruklu Kişi Kavramı	5
2.1.3. Türkiye ve Göç	6
2.1.4. Göçün Çocuklar Üzerindeki Etkisi	6
2.2. Dil	6
2.2.1. Ana Dil Kavramı	6
2.2.2. Erken Yaş Dil Eğitimi	7
2.3. Eğitim ve Öğrenme	7
2.3.1. Eğitim ve Öğrenme Kavramı	7
2.3.2. Yabancı Uyruklu Öğrenci Kavramı	7
2.3.3. Yabancı Uyruklu Öğrenciler ve Sınıf Yönetimi	7

2.3.4. Yabancı Uyruklu Öğrenciler ve Okul Kültürü	8
2.3.5. Okul – Aile İşbirliği	8
2.4. Konu İle İlgili Yapılan Araştırmalar	8
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM.....	10
3.1.Araştırmanın Modeli	10
3.2.Çalışma Grubu	10
3.3.Verilerin Toplama Aracı	11
3.4.Veriler Toplama Süreci	12
3.5.Verilerin Analizi.....	12
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR ve YORUMLAR.....	13
4.1.Yabancı Uyruklu Öğrenciler İle İlgili Karşılaşılan Sorunlar	13
4.1.1.Öğrencilerle Yaşanan İletişim Sorunu	14
4.1.2.Velilerle Yaşanan İletişim Sorunu	15
4.1.3.Uyum Sorunu	15
4.1.4.Kültür Farklılığı Sorunu	16
4.1.5.Davranış Sorunu	17
4.2.Karşılaşılan Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri	17
4.2.1.Dil Kursu	18
4.2.2.Öğrencilerle İletişime İlişkin Öneriler	19
4.2.3.Velilerle İletişime İlişkin Öneriler	19
4.2.4.Rehberlik Desteği	20
4.2.5.Kayıt Sistemine İlişkin Öneriler.....	21
4.2.6.Sosyal Faaliyetler	21
4.2.7.Yabancı Dil Bilen Öğretmen Sağlanması	21
BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	22
5.1.Tartışma ve Sonuç.....	22
5.2.Öneriler	24
5.2.1.Uygulayıcılara Yönelik Öneriler	24
5.2.2.Araştırmacılara Yönelik Önerilere	24

KAYNAKÇA.....	25
EKLER.....	28
Ek 1.Örnek Görüşme Formu	28
EK 2.Proje Çalışması İçin Alınan İzinler.....	29
Ek 3.Katılım Kabul Formu.....	30
ÖZGEÇMİŞ	31

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo	Sayfa
Tablo 3.1. <i>Katılımcıların Demografik Özellikleri</i>	11

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil	Sayfa
<i>Şekil4.1.</i> Yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili karşılaşılan sorunlar.....	13
<i>Şekil4.2.</i> Karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerileri	17

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

Yaşadıkları bölgeleri savaş, iklim koşulları, açlık gibi nedenlerle terk edip daha iyi imkânlarla sahip bölgelere insanların yerleştikleri görülmektedir. Bu yer değiştirmenin bugün ise askeri, siyasi, kültürel, dini, ulusal, sanayileşme, eğitim imkânı gibi nedenlerden dolayı gerçekleştiği görülmektedir. İşte bu yer değiştirmeye göç denilmektedir (Akıncı, Nergis ve Gedik, 2015).

Türkiye gerek coğrafi konumu ve gerekse gelişmekte olan bir ülke olmasından dolayı göç alan bir ülke konumuna gelmiştir (Deniz, 2014).

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün (GİGM) 2022 yılı göç istatistiklerine göre ülkemize gelen düzensiz göçmen sayısı 2019 yılında 454.662 kişi iken bu sayı 2022 yılında 65.569 kişiye düşmüştür. İkamet izni ile ülkemizde bulunan yabancıların sayısına bakıldığında ise 2009 yılında 163.326 kişiyken 2022 yılında 1.417.997 rakamına yükseldiği görülmüştür. İkamet izni bulunan yabancıların uyruklarına bakıldığında ise sırasıyla Irak, Türkmenistan, İran, Suriye, Rusya Federasyonu, Özbekistan, Azerbaycan, Afganistan, Kazakistan ve Mısır gelmektedir. İkamet izni ile ülkemizde bulunan yabancıların illere göre dağılımına bakıldığında 764.355 kişi ile İstanbul İli birinci sıradadır. Denizli İlinde ise 6.331 kişi bulunmaktadır.

Bunların yanı sıra öğrenmenin en kritik olduğu 0-6 yaş arası kapsayan okul öncesi dönemde ise öğrenmeye çok açık olduğu gibi beyin gelişiminin büyük bir kısmı de bu dönemde şekillenmeye başlar. Okul öncesi eğitime başlayan çocuklarda aileden ayrılma kaygıları, okula alışamama, bulunulan yeni ortama uyum sağlayamama, öğretmenine alışamama gibi durumlar gözlenmektedir. Okul öncesi dönem eğitim ve öğretimin ilk basamağı olmasından dolayı kendi ülkemizin çocuklarının bile bir takım zorluklar yaşadıkları görüldüğü gibi yabancı uyruklu bireylerin ise bu zorlukların yanında başka zorluklarda yaşadıkları görülebilmektedir. Bunlardan bazıları dil ve iletişim, arkadaş edinememe, kültürel zorluklar gibi sorunlar olduğudur. Bu sorun ve zorluklara rağmen alınacak olan okul öncesi eğitim bu bireylerin tüm gelişim alanlarını destekleyeceği gibi Türkçe'yi öğrenen, kendini ifade edebilen, arkadaş kurabilen, sosyal bir birey olarak yetişmelerine de katkı sağlayacaktır (Yavuz ve Mızrak, 2016).

Okul öncesi dönemde ki çocukların bir takım zorluklar yaşadıkları görüldüğü gibi okul yöneticilerinin ve öğretmenlerinin de bazı zorluklar yaşadıkları alan yazı incelendiğinde görülmüştür. Bu nedenle bu çalışma ile yöneticilerin ve öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerinin belirlenmesi ve bu sorunlarla ilgili muhtemel çözüm önerilerinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

1.1. Problem Durumu

Türkiye bulunduğu stratejik ve coğrafi konumundan dolayı uzun yıllar göç alan bir ülke olmuştur. Göçle gelen bireyler ise bazı sorunları da beraberinde getirmişlerdir (Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş, 2016).

Bu konuda yapılan bazı çalışmalara bakıldığında barınma, iş bulma, topluma uyum sağlama gibi sorunların görüldüğü ve bunun yanında göç eden kesimin büyük bir çoğunluğunun eğitim ihtiyacı duyan çocuklardan oluşması eğitim sorunu da en önemli sorunlar arasına almıştır (Yavuz ve Mızrak, 2016). Bir başka sorun ise kendi kültürleri ile göç ettikleri yerde ki kültürün farklı olması kültüre uyum konusunda da bazı sorunların yaşanmasına neden olmuştur (Kirmayer ve diğ., 2011). Diğer bir çalışma da ise değinilen en önemli sorun dil ve iletişim sorunu olarak belirtilmiştir (Şişmir ve Dilmaç, 2018)

Tüm bu araştırmalarında gösterdiği üzere ülkemizde hızla artan yabancı uyruklu öğrenci sayısını da göz önüne aldığımızda yapılması gereken bireylerin eğitim – öğretim faaliyetleri ile topluma, sosyal hayata bütünleşmelerinin sağlanması gerektiğidir. Bu yüzden yönetici ve öğretmenlerin yabancı uyruklu öğrenciler ile karşılaştıkları sorunların tespiti, bu sorunlarla ilgili neler yaptıkları ve sundukları çözüm önerilerinin belirlenmesi literatüre katkı sağlayacağı gibi hem de yönetici ve öğretmenlere bir bakış açısı kazandırması ve sorunların çözümü açısından önemli olduğu düşünülmektedir (Ak, 2020)

Bu çalışmanın amacı ise Denizli İli Pamukkale İlçesinde yabancı uyruklu öğrencisi bulunan okul öncesi eğitim kurumu yöneticisi ve öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerinin belirlenmesi ve varsa bu sorunlara ilişkin neler yaptıkları, nasıl çözüm önerileri ürettiklerini belirlemek ve bu çözüm önerilerini geliştirmektir.

1.1.1. Problemler Cümlesi

“Okul yöneticisi ve öğretmenlerinin yabancı uyruklu öğrencilerle yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusu bu çalışmanın problem cümlesini oluşturmaktadır.

1.1.2. Alt Problemler

Yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili okul öncesi eğitim kurumu yöneticileri ve öğretmenlerinin yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1. Okul öncesi yöneticisi ve öğretmenlerinin yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
2. Okul öncesi yöneticisi ve öğretmenlerinin yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili karşılaştıkları sorunlara yönelik çözüm önerileri nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, 2021-2022 Eğitim yılı 2. Döneminde Denizli İlinin Pamukkale İlçesinde bulunan okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan okul yöneticileri ve öğretmenlerinin okullarında bulunan yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili karşılaştıkları sorunların neler olduğunu, bu sorunların çözümü için neler yaptıklarını ve önerilerinin neler olduğunun ortaya konulmasıdır.

1.3. Araştırmanın Önemi

İnsanlar çeşitli sebeplerden dolayı yaşadıkları bölgeyi, ülkeyi terk edip başka bir yere yerleşebilmektedirler. Buldukları yerleşik kültürden ayrıldıklarından dolayı bireyler yeni dil, yeni ortam, yeni bir kültür ile karşılaşınca bu yeni duruma uyum sağlamada bir takım güçlükler yaşayabilmektedirler. Bu güçlüklerin en belirgin yaşandığı yerler ise okullar olmaktadır (Kılınç, 2014: 2). Okula gelen farklı özellikteki kişileri bir arada tutmak ve hepsine eşit davranmak kimi zaman zor olabilmektedir. Bundan dolayı temel unsurunun birey olduğu eğitim kurumlarında sorunların yaşanması da aslında çok doğaldır (İçöz, 2019). Eğitim öğretimin sürdürülebilmesi için yapılması gereken yabancı uyruklu öğrencilerin buldukları okullarda ne gibi aksaklıklar var ve bu aksaklıklar sonucunda neler yapılması gerekiyor bunun belirlenmesi gerektiğidir. Bu aksaklıkların belirlenmesinde en önemli görev eğitim öğretimin işleyişinden sorumlu olan yöneticilere ve öğretmenlere düşmektedir. Eğitim öğretimin düzgün işleyebilmesi için yapılması gereken sorunların kaynağının tespit edilip tekrar aynı sorunun yaşanmasının önlenmesidir. Yönetici ve öğretmenlerin bu süreçte birlikte hareket etmeleri gerekmektedir (Yapıcı ve Yapıcı, 2003: 9).

Bu çalışmayla ise göçle gelen yabancı uyruklu öğrencilerle yönetici ve öğretmenlerin yaşadıkları sorunları tespit edip ne tür çözümler getirdiklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu nedenlerden dolayı bu çalışma önem taşımaktadır.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmanın yürütülmesinde aşağıdaki varsayımlardan hareket edilecektir.

- Araştırmaya katılan okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşme formlarında yer alan sorulara samimi ve içten cevap verdikleri varsayılmıştır.
- Araştırma kapsamında hazırlanan görüşme formu sorularının araştırmanın amacına yönelik bilgilerin elde edilmesinde yeterli niteliğe sahip olduğu varsayılmıştır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

- 2021-2022 Eğitim yılı 2. Döneminde Denizli İli Pamukkale İlçesinde görev yapan yabancı uyruklu öğrencisi bulunan resmi bağımsız anaokulunda görevli yöneticilerin ve öğretmenlerin görüşleriyle sınırlıdır.
- Araştırma, araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formlarıyla elde edilen cevaplarla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Öğretmen: Denizli ili Pamukkale ilçesinde resmi okul öncesi eğitim kurumlarında branşı okul öncesi öğretmenliği olan öğretmen unvanlı çalışanlar.

Okul Yöneticileri: Denizli ili Pamukkale ilçesinde resmi okul öncesi eğitim kurumlarında okul müdürü ve müdür yardımcısı unvanlı çalışanlar.

Yabancı Uyruklu Öğrenci: Öğrenim görmek için bir başka ülkeye giden, mülteci, sığınmacı ve uluslararası koruma ihtiyacı olan bireyler girmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, araştırmanın kavramsal çerçevesi ve konu ile yapılmış araştırmalara yönelik bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Göç

2.1.1. Göç Kavramı

Uluslararası Göç Örgütü (UGÖ) tarafından yayımlanan Göç Terimleri Sözlüğünde ise göç kavramı, “uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet içinde yer değiştirmektir. Süresi, nedeni ve yapısı, ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleridir. Mülteciler, yerinden çıkarılmış kişiler, yerinden edilmiş kişiler ve ekonomik göçmenler dâhildir” şeklinde ifade etmiştir (Çiçekli, 2009, s.22).

Dünyamızın ve ülkemizin en önemli sorunlarından biri haline gelen bu göç kavramı ekonomik sorunlar, doğal afetler, savaşlar vb. sebeplerden kaynaklanabilir. Bu yüzden insanlar yaşadıkları yerleri terk edip başka yerlere gitmek zorunda kalabilirler ki özellikle bu göç olgusu gelişmekte olan ülkeler için önemli bir sorundur. Göç sorunu sadece göç alan ülkelerin değil, çok göç alan bölgelerin özetle göç her yapının ve herkesin gündeminde yer almaktadır. Bakıldığında dünyada neredeyse göçten etkilenmeyen bir ülke yoktur. Birleşmiş Milletler (BM) istatistiklerine göre, göç artış hızı bu şekilde devam ederse dünyada 2050 yılında 405 milyon civarında uluslararası göçmen nüfusu olacağı tahmin edilmektedir (Göç Raporu, 2016 s.14).

2.1.2. Yabancı Uyruklu Kişi Kavramı

Yabancı uyruklu kişiler denildiğinde göçmen, mülteci, sığınmacı ve uluslararası korumaya ihtiyaç duyan kişilerin hepsini kapsamaktadır.

Kendi ülkesinden ayrılarak yerleşmek için başka ülkeye göç eden kişilere göçmen; korunmaya ihtiyacı olan, tehlikede olduğu yerden kaçan kişilere mülteci; ulusal veya uluslararası mevzuatlar çerçevesinde elindeki belgeler ile bir ülkeye mülteci olarak kabul edilmek için başvuruda bulunan kişi sığınmacı olarak isimlendirilmektedir (TBMM, 2018).

Mülteci ve sığınmacı dışında ülkesine geri gönderilme tehlikesine karşı korumaya ihtiyaç duyan kişiler uluslararası korumaya ihtiyaç duyan kişiler olarak ifade edilebilir (Amnesty International, 2009).

2.1.3. Türkiye ve Göç

Göç faaliyeti farklı sebeplerden dolayı yaşanan bölgenin terk edilip başka bir bölgeye yerleşmesi olarak ifade edilebilir. Tabii ki her bölgenin kendine özgü bir kültür yapısı bulunmaktadır. Bu nedenle de göç faaliyeti ile birlikte yerleşilen bölgede olumlu ya da olumsuz bazı sonuçlar meydana gelebilmektedir. Bu sonuçlardan en öne çıkanı şüphesiz gelen ortama uyum sağlama konusunda yaşanan problemlerdir (Yalçın, 2004).

Türkiye ise coğrafi konumu itibarıyla çok fazla göç alan bir ülkedir. 2000' li yıllarda Afganistan ile başlayan göç hareketini Irak takip etmiş, ilerleyen senelerde Orta Doğu' da meydana gelen Arap Baharı istenilen sonuca ulaşmayınca ülkemize doğru göç hareketi daha da artmıştır. 2011 senesinden itibaren Suriye de yaşanan iç savaş ortamında ülkemize yönelik yoğun göç hareketi başlamıştır. Bunun yanı sıra Avrupa ülkelerine geçmek için Avrupalı ve Afrikalı göçmenlerin Türkiye'ye gelmeleri ile birlikte transit göç hareketi de oluşmuştur (Topçuoğlu, 2013).

2.1.4. Göçün Çocuklar Üzerindeki Etkisi

Göç hareketi farklı sebeplerden meydana gelen ve toplumları çok fazla etkileyen bir toplumsal değişimdir. Nedeni ne olursa olsun göç hareketinden en fazla etkilenenlerde aslında çocuklardır. Çocuklar kendilerini koruyamadıkları için farklı şekillerde ve seviyelerde etkilenebilmektedirler. Bu nedenle bu dönemde yaşadıkları sorunlar çocukların psikolojik, sosyal, fiziksel vb. yapılarını etkilemekle birlikte kalıcı rahatsızlıklar bile meydana getirebilmektedir. Bunun yanı sıra bu çocuklarda yaşadıkları yerdeki insanlara, çevreye karşı güvensizlik duygusu da gelişebilir. Bu gelişen duygunun sonucu bazı çocuklarda bastırılmış olabileceği gibi bazılarında ise duygular travma boyutuna gelerek çocuğun yaşamını etkileyebilir (Aydın, Şahin ve Akay, 2017).

2.2. Dil

2.2.1. Ana Dil Kavramı

Anadil ilk olarak anne ve aile fertlerinden ardından ise içinde bulunduğu sosyal çevreden öğrendiği ve bu şekilde çevresindeki diğer insanlarla iletişim kurmasını sağlayan dil şeklinde tanımlanır (Aksan, 2003)

Anadil kişinin hem kendi ülkesi içinde hem de başka toplumlarla iletişim kurmasını sağlayan en önemli araçtır. O yüzden anadil öğrenilmediği ya da yanlış öğrenildiğinde birey kendini tam anlamıyla ifade edemeyecektir. Bu nedenle bu kavram çok önemlidir (Demirezen, 2003).

2.2.2. Erken Yaş Dil Eğitimi

İnsanoğlu içinde bulunduğu çevredeki değişim ve gelişimlerle birlikte yeni diller öğrenme ihtiyacı duymaya başlar. Aynı zamanda diğer ülkeler birbirleri ile ticari ve diplomasi vb. konularda üstünlük haline girmeleri aralarında rekabet oluşturmuş bu da o ülkelerin dillerini öğrenme ihtiyacını doğurmuştur. Bu ihtiyaç erken yaşlarda yeni bir dil hatta diller öğrenmeye neden olmuş buna paralel olarak da bu konuda çalışmalar yapılarak çocukların erken yaşlarda dil öğrenmeleri sağlanmaya çalışılmıştır (İçöz, 2019).

2.3. Eğitim ve Öğrenme

2.3.1. Eğitim ve Öğrenme Kavramı

Eğitim davranışların istendik yönde değiştirilmesi süreci olarak tanımlanabilir. Öğrenme ise kişinin kendi yaşantısı ile davranışlarında meydana gelen değişim olarak tanımlanır (Senemoğlu, 2020).

Her ülkenin kendine özgü eğitim sistemi vardır. Eğitim süreci hazırlanırken ve planlanırken dikkatli ve itinalı bir çalışma yapılması gerekmektedir. Çünkü; eğitim sayesinde bireylerin kişiliğinde farklılaşmalar meydana gelmektedir. Eğitim süreci boyunca kazanılan bilgi, beceri, tutum ve değerler bunun sebebi olarak gösterilebilir. Öğrenmede ise esas olan şey öğrenilen şeyin sürekliliği ve tekrarıdır (İçöz, 2019).

2.3.2. Yabancı Uyruklu Öğrenci Kavramı

Başka bir ülkeye giden, göçmen, uluslararası korumaya ihtiyacı olan ve de mülteci vb. yabancı kişiler yabancı uyruklu öğrenci kavramının içerisinde ifade edilmektedirler (Çağlar, 1997). Ülkemizde çeşitli sebeplerden dolayı göç hareketliliğinin çok yoğun olarak yaşanması yabancı uyruklu öğrenci sayısının da fazla olduğunu göstermektedir.

2.3.3. Yabancı Uyruklu Öğrenciler ve Sınıf Yönetimi

Sınıf yönetimi, uygun öğrenme koşullarının sağlanması, sınıfta uyulması gereken kuralların belirlenmesi, eğitim hedefleri doğrultusunda istendik davranış değişikliği meydana getirmek için öğrencilerin aktif olarak katıldıkları ve öğretmenlerin rehberliğinde zaman ve öğretimin etkili bir şekilde yönetilmesi ile oluşturulan öğrenme ortamının düzenlenmesi, geliştirilmesi sürecidir (Çelik, 2005).

Sınıf yönetiminin amacına uygun olabilmesi için; öğrenciler arasındaki bireysel farklılıklarının, hazırbulunuşluklarının vb. göz önüne alınması ve her öğrenciye hitap edebilecek öğrenme ortamlarının oluşturulması çok önemlidir. Eğitimci rolündeki

öğretmenler öğrencilerini eğitim süreçlerinde gözlemleyip gerekli yönlendirmede bulduklarında etkili bir sınıf yönetimi sağlanmış olacaktır.

Sınıf yönetimi konusunda ise yabancı uyruklu öğrencilerin bulunduğu sınıflarda bazı güçlükler yaşanabilmektedir. Bunlardan en önemlisi iletişimidir. Böyle olması sınıf yönetimini etkili kılamamaktadır. Öğretmen her öğrencinin katıldığı sosyal aktiviteler, etkinlikler vb. planlayarak bu olumsuzluğu en aza indirmek için çalışmalar yapabilir (İçöz, 2019).

2.3.4. Yabancı Uyruklu Öğrenciler ve Okul Kültürü

Okul kültürü; okuldaki yöneticilerin, öğretmenlerin ve öğrencilerin davranışlarına yön veren kurallar, değerler ve inançlar bütünü olarak ifade edilebilir (Özdemir, 2006).

Ülke içerisinde gerçekleşen yer değişikliklerinde bile kişiler uyum sorunları yaşarlarken ülkeler arası yer değişikliği söz konusu olduğunda yaşanan uyum sorunları gayet doğaldır (Çöllü ve Öztürk, 2010). Çünkü her toplumun hatta toplum içerisinde yer alan okulların kendine özgü kültürü söz konusudur. Bu nedenle göç eden bireyler kendi kültürlerine ait değer, inanç vb. kültürel özelliklerini göç ettikleri ülkeye entegrasyonunu sağlamaya çalışırlar. Bu nedenle de buldukları okullardaki okul kültürünün devamlılığını ve gelişimini olumsuz etkileyebilirler. Bu uyum sürecinde yönetici, öğretmen ve ailelerin işbirliği sayesinde meydana gelen olumsuz etkiler ortadan kaldırılabilir ve hatta bu kültürel farklılık bir zenginliğe dönüştürülebilir.

2.3.5. Okul – Aile İşbirliği

Okul–aile işbirliğinin güçlü olması her anlamda iyidir. Her velinin okul aile birliğinin tabii üyesi olduğunu düşünürsek okul-aile işbirliğini geliştirmek için aile katılımı, ev ziyaretleri, toplantılar, seminerler, aile eğitimi, görüşmeler vb. çalışmalar yapılarak bu işbirliği güçlendirilebilir (Dinç,2015).

2.4. Konu İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Okul Öncesi Eğitim kurumlarında yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili karşılaşılan sorunların, bu sorunların kaynaklarının ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerinin yönetici ve öğretmen görüşleri doğrultusunda belirlenmesini ve sunulmasını amaçlayan bu çalışmayla ilgili yapılan araştırmalar aşağıda sunulmuştur.

Konan ve Gürsul (2021), Malatya ili Battalgazi ve Yeşilyurt ilçelerinde görev yapan sınıfta Suriyeli öğrencisi bulunan 25 okul öncesi öğretmeni ile yapılan

görüşmelerde öğretmenlerin öğretim sürecinde karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerini bulmayı amaçladıkları araştırmada; öğretim sürecinde karşılaşılan sorunun dil sorunu olduğu, öğrencilerin konuşulanı anlayamadıkları ve kendilerini ifade edemedikleri, gerekli olan öğretim materyalini temin edemedikleri gibi sonuçlara varılmıştır. Çözüme yönelik öğretmen görüşleri ise okul öncesi eğitiminden önce Türkçe öğrenmeleri gerektiği, her okulda Suriyeli bir rehber olmasının faydalı olacağı, ailelerin de dil eğitimi alması gerektiği, öğrencilere göre destekleyici eğitim materyallerinin temin edilmesi gerektiği, öğretim sürecinde sevgi diline yer verilmesinin önemli olduğu gibi önerileri de getirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Uzun ve Bütün (2016), Samsun'un değişik yerlerinde görev yapan ve sınıfında Suriyeli öğrenci olan altı okul öncesi öğretmeni ile görüşme yaptıkları, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden sığınmacı çocukların uyum sağlama sürecinde karşılaştıkları sorunları belirlenmeyi amaçladıkları araştırmada; çalışmaya katılan bütün öğretmenlerin ortak görüşünün, öğrencilerin dili bilmemelerinden kaynaklanan iletişim sorunları ve buna bağlı olarak yaşanan sorunların olmasıdır. Çocuklar öğretmeni ve arkadaşları ile iletişim kuramamakta, bunun sonucu olarak sosyalleşememekte ve dâhil oldukları gurubun dışında kalmaktadırlar. Bunun yanında ailelerin ülkemize tam olarak yerleşememeleri, barınma, beslenme, temizlik, eğitim vb. durumlarda da sorunlar yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Şimşir ve Dilmaç (2018), MEB'e bağlı yabancı uyruklu öğrencisi bulunan ilkokul ve ortaokullarda görev yapan farklı branşlarda ki 17 öğretmen ile yapılan görüşmelerde öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerilerini ortaya koymak amacıyla yapılan araştırmada; dil ve iletişim problemleri başta olmak üzere sosyal, akademik problemler ve çözüm önerileri şeklinde temalar oluşturulmuştur. Öneriler ise; dil ve iletişim sorununun önüne geçmek için okul öncesi eğitiminin zorunlu olması, öğretmenlerin öğrencilerine nasıl yaklaşacakları konusunda bilgi edinmeleri adına hizmet içi eğitimin verilmesi vb. olmuştur. Bunun yanında ailelerinde eğitime katılmamasının önemli bir sorun olduğuna vurgu yapılarak ailelere psiko - sosyal eğitimler verilmesi önerileri yer almıştır.

Avcı (2019), okul öncesi eğitim öğretmenlerinin sınıfında mülteci öğrencisi var ise eğitim öğretim sürecinde karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunların çözümüne yönelik neler yaptıkları ile ilgili öğretmenlerin görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla yapılan çalışmada; kültür ve dil farklılığından kaynaklanan uyum ve iletişim sorunu yaşadıkları, iletişim kuramamaktan dolayı etkinlikleri anlamakta ve yönergelere uymakta da sorunlar yaşadıkları sonucuna varılmıştır. Yöneticilerinin önerisi olarak ise, çocukların aileleri vb. farklı paydaşların da fikirlerinin alınmasının yararlı olacağı şeklindedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, veri toplama süreci ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, “Okul yöneticisi ve öğretmenlerinin yabancı uyruklu öğrencilerle yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusunun cevabını bulmak için nitel araştırma yöntemlerinden olan durum çalışması deseniyle gerçekleştirilmiştir.

Nitel araştırma yöntemi sınırlı sayıda kişinin katılımı ile gerçekleştirilen ve herhangi bir konunun ayrıntılı bir şekilde araştırılması ve konu hakkında bilgi edinilmesini sağlayan yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bir başka deyişle durumlar ve olaylar katılımcıların gözüyle anlaşılmaya çalışılıyor.

Araştırmanın yürütülmesinde ise nitel araştırma desenlerinden olan durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması herhangi bir olayı meydana getiren ayrıntıların tanımlandığı, durumlara bağlı temaların ortaya koyulduğu, tanımlanan ayrıntılar ve temalar arasındaki ilişkilerin ortaya çıkarıldığı ve sonunda da bir değerlendirme yapılmaya çalışıldığı nitel bir araştırma yaklaşımıdır (Creswell, 2013). Durum çalışmasında bir olayı meydana getiren etkenlerden olan ortam, süreçler, kişiler, olaylar vb. bütün olarak araştırılır ve bu etkenler ilgili durumu nasıl etkiledi ya da durumdan nasıl etkilendi bunun üzerinde yoğunlaşılır.

Araştırma da durum çalışması deseni kullanılarak yabancı uyruklu öğrencilerle okul yöneticisi ve öğretmenlerin yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerilerini derinlemesine ortaya koymak amaçlanmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim öğretim yılı 2. döneminde Denizli İli Pamukkale İlçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı yabancı uyruklu öğrencisi bulunan beş resmi bağımsız anaokulunda görev yapan, beş okul yöneticisi ve 10 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır.

Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 3.1.'de yer almaktadır.

Tablo 3.1. *Katılımcıların Demografik Özellikleri*

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Kıdem(Yıl)	Eğitim Düzeyi
Y1	Erkek	42	21	Yüksek Lisans
Y2	Kadın	45	20	Yüksek Lisans
Y3	Erkek	42	21	Yüksek Lisans
Y4	Kadın	34	11	Lisans
Y5	Kadın	55	35	Yüksek Lisans
Ö1	Kadın	36	15	Lisans
Ö2	Kadın	35	10	Yüksek Lisans
Ö3	Kadın	32	10	Lisans
Ö4	Kadın	47	12	Lisans
Ö5	Kadın	38	15	Lisans
Ö6	Kadın	34	11	Lisans
Ö7	Kadın	41	13	Lisans
Ö8	Kadın	37	12	Lisans
Ö9	Kadın	37	13	Lisans
Ö10	Kadın	41	19	Lisans

Tablo 3.1. de görüldüğü gibi, okul yöneticilerinden ikisi erkek, üçü kadındır. Öğretmenlerin ise tamamı kadındır. Katılımcıların yaşları 32 ile 55 arasında değişmektedir. Mesleki kıdemlerine bakıldığında yöneticiler ortalama 21, öğretmenler ise ortalama 13 yıllık mesleki kıdeme sahiptir. Katılımcıların beşi yüksek lisans mezunu iken 10 tanesi lisans mezunudur.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın veri toplama aracı, araştırmacı tarafından hazırlanan birinci bölümde demografik bilgileri, ikinci bölümde ise katılımcıların yabancı uyruklu öğrenciler ile karşılaştıkları sorunları ve bu sorunlara ilişkin buldukları çözüm önerilerini öğrenmeye yönelik soruları içermektedir.

Görüşme formu sorularını hazırlamak için literatür taraması yapılmış olup, görüşme formunun kapsam geçerliliğini belirlemek amacıyla uzman görüşleri de alındıktan sonra uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Oluşturulan soruların anlaşılabilirliğini ve amaca uygunluğunu anlamak için ise bir okul öncesi kurum yöneticisi ve bir okul öncesi öğretmeni ile ön uygulama yapılmıştır. Ön uygulama sonucunda alınan dönütler ile sorulara son şekli verilmiştir. Araştırma da aşağıda belirtilen sorulara cevaplar aranmıştır.

Görüşme Soruları (Yönetici)

1. Okul yönetimi olarak yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili ne gibi sorunlarla karşılaştınız? Karşılaştığınız sorunlardan bahseder misiniz?

2. Yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili yaşanan sorunların çözümüne yönelik okul yönetimi olarak önerileriniz nelerdir? Bu konuda okulunuzda ne gibi çalışmalar yapıldı?

Görüşme Soruları (Öğretmen)

1. Öğretmen olarak yabancı uyruklu öğrencileriniz ile ilgili ne gibi sorunlarla karşılaşmaktasınız? Karşılaştığınız sorunlardan bahseder misiniz?

2. Karşılaştığınız sorunlar ile ilgili ne/neler yapıyorsunuz?

3. Yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik okul yönetiminizden beklentileriniz nelerdir?

3.4. Veri Toplama Süreci

Araştırmaya katılmayı kabul eden yöneticiler ve öğretmenler ile yüz yüze görüşmeler yapılarak görüşme günleri belirlenmiş ve bu doğrultuda randevu listesi hazırlanmıştır. Görüşme öncesi katılımcılara araştırma ile ilgili ön bilgi verilmiştir. Görüşmeler, araştırmacı ve her katılımcı ile bire bir, yüz yüze ve katılımcıların kendilerini rahat hissedebilecekleri bir yerde yapılmıştır. Yaklaşık her katılımcı ile 20-25 dakika görüşme sürmüştür. Yönetici ve öğretmenlerin onayları alınarak görüşmeler sırasında ses kaydı alınacağı belirtilmiştir. Fakat ses kaydına izin vermeyen yönetici ve öğretmenlerin görüşmeleri sırasında ise notlar tutularak görüşme gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların görüşme sırasında belirttikleri görüşlerini yazıya aktarırken gizlilik ilkesi gereğince isim belirtilmeyeceği isim yerine bazı kodlar verilerek yazıya aktarılacağı belirtilmiştir. Örneğin Y1: Görüşü alınan 1. Yöneticiyi, Ö1: Görüşü alınan 1. Öğretmeni ifade edileceği katılımcılara belirtilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Katılımcıların görüşme formu aracılığıyla belirttikleri görüşleri içerik analizi tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmacı tarafından görüşme sırasında alınan ses kayıtları ve görüşme notları bilgisayar ortamına aktarılarak yazılı hale getirilip, kodlanmıştır. Bu kodlar ortak özelliklerine göre belirli kategorilere ayrıştırılarak temalar oluşturulmuştur. Kodların ve oluşturulan temaların uygunluğu birçok defa okunarak düzenlenmiş ve tanımlanmıştır. Ardından oluşturulan temalara göre yorumlama işlemi gerçekleştirilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR

Bu bölümde araştırma sonuçlarından elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Okullarında ya da sınıflarında bulunan yabancı uyruklu öğrenciler ile yaşadıkları sorunları belirlemeye yönelik yöneticilerle ve öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen verilerin analizi neticesinde, yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili karşılaşılan sorunlar ve karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerileri olmak üzere iki tema elde edilmiştir. Her bir temanın da alt temaları ve bu temalara ilişkin bulguları doğrudan alıntılar yapılarak aşağıda yer verilmiştir.

4.1. Yabancı Uyruklu Öğrenciler İle İlgili Karşılaşılan Sorunlar

Yönetici ve öğretmenlere yabancı uyruklu öğrenciler ile yaşadıkları sorunların neler olduğunu tespit etmeye yönelik soru yöneltilmiştir. Katılımcıların bu soruya yönelik verdikleri cevaplardan elde edilen verilerin içerik analizi sonucunda ortaya çıkan temalara ise Şekil 4.1.' de yer verilmiştir.

Şekil 4.1. Yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili karşılaşılan sorunlar

Şekil 4.1. de de görüldüğü gibi, yöneticiler ve öğretmenlerin yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili yaşadıkları sorunları, yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili karşılaşılan sorunlar teması başlığı altında; öğrencilerle yaşanan iletişim sorunu, velilerle yaşanan iletişim sorunu, uyum sorunu, kültür farklılığı sorunu ve davranış sorunu olmak üzere beş alt tema altında yer verilmiştir.

4.1.1. Öğrencilerle Yaşanan İletişim Sorunu

Öğretmenler ve yöneticiler yabancı uyruklu öğrenciler ile ilk olarak karşılaştıkları sorunun dil ve iletişim sorunu olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcılar yabancı uyruklu öğrencilerin çoğunun Türkçe'yi bilmemelerinden dolayı iletişim kurmakta, çocukları anlamakta ve onlarla konuşmakta zorluk yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan sekiz öğretmen ve beş yöneticinin hepsi dil ve iletişim sorunu olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Belirtilen görüşler şu şekildedir:

İlk olarak yabancı uyruklu öğrenciler geldiklerinde çoğu Türkçe'yi az biliyor. Az bildikleri için iletişim sorunu çok yaşıyoruz. Yani ilk problemimiz dil (Ö2)

Yabancı uyruklu öğrencim ile en çok iletişim ve dil sorunu yaşıyorum (Ö4)

Dil sorunu ile karşılaştım. Türkçe bilmemeleri iletişim kurmakta zorluk yaşamama sebep oldu. Etkinlikler sırasında yönergeleri anlatmakta zorlanıyorum (Ö8)

Öncelikle iletişim ve dil sorunu var. Türkçe bilmedikleri için beni anlamaları çok zor oluyor (Ö7)

En büyük problem Türkçe'yi bilmemelerinden kaynaklanan dil ve iletişim sorunu ve bununla beraber gelen birçok sorunla karşı karşıya kalıyorum. Duygularını aktaramama, bilişsel becerilerde akranlarına göre geride kalması gibi sorunlarla karşılaştım (Ö6)

Karşılaştığımız sorunların büyük çoğunluğu dil anlamında. Yeni gelmiş olanlar Türkçe'yi hemen hemen hiç bilmiyorlar. Belli bir yıl en az üç yıl dört yıl önce gelmiş olanlar da çok az biliyorlar (Y1)

İletişim güçlükleri yaşanmakta ve bu güçlükler asgari düzeye indirgenmeye çalışılmakta (Y4)

Öğrencilerim ile iletişim sorunu yaşıyorum (Ö1)

İletişim sorunlarıyla karşılaşmaktayız. Öğrencilerimiz akranları ile iletişime geçmekte dilsel sorunlar nedeniyle sıkıntı yaşamaktadır (Y3)

Bazı öğretmenler ise dil ve iletişim sorunu yaşamamalarının nedenini çocukların Türkçe biliyor olmasından kaynaklandığını belirtmişler ve okuldaki işleyişi olumlu bir şekilde etkilediğini ise şöyle ifade etmişlerdir:

Yabancı uyruklu öğrencim daha önce de okulumuzun küçük yaş grubuna geldiği için artık Türkçe konuşabiliyor. Öğrencimin Türkçe'yi konuşuyor olabilmesi dil ve iletişim kaynaklı sorunun oluşmasını en aza indirdiğini görmekteyim (Ö10)

Öğrencim Türkçe bildiği için sorun yaşamıyorum. Türkçe'yi gayet güzel konuşuyor (Ö9)

4.1.2. Velilerle Yaşanan İletişim Sorunu

Velilerle yaşanan iletişim sorunlarına bakacak olursak; yöneticiler ile veliler ve öğretmenler ile veliler arasında ise farklı dilleri konuşmamızdan kaynaklanan iletişim sorunları yaşanmaktadır. Çocuklar ile ilgili bir şey olduğunda yeterli iletişimin kurulamıyor olması ve iletişimsizliğin bazen de yaşanan sorunu çözümsüz kılmasına neden olmaktadır. Katılımcılardan olan sekiz öğretmen ve dört yönetici bu konuda yaşadıkları sorunların olduğunu belirtmişlerdir. Bu konudaki görüşlerini ise şu şekilde açıklamaktadırlar:

Daha çok kayıt sürecinde biraz sıkıntı yaşadık. Formları doldurma da o formların içeriğini onlara anlatmada sıkıntı yaşadık, anlayamadılar. Ve Türkçe bilen çocuklarını, teyze, dayı, abi gibi akrabaları geldi. Bu şekilde iletişim kurmaya çalıştık. Aileler ile genellikle diyalog kuramadık. Türkçe'yi çok iyi bilmedikleri için kendini ifade etme, isteklerini anlatma konularında sıkıntı oldu (Y2)

Velilerle ve öğrencilerle konuşma ve dil farklılıklarından kaynaklanan sorunlar yaşamaktayız (Y4)

Okul Öncesi kurumunda, öncelikle yabancı uyruklu veli geldiğinde iletişim kurmada zorluk çekiliyor. İngilizce konuşmayı bilmediğimiz için iletişim kurmada zorlanıyoruz (Y5)

Ayrıca bu sorunu sadece öğrencilerle değil velilerle de yaşıyorum (Ö1)

Ancak çoğunlukla da bir sorunla karşılaştığımda da velilerimle iletişim kuramadığım için bazı süreçler aksak bir şekilde devam ediyor (Ö6)

Velilerimizle iletişim sorunları yaşamaktayız (Y3)

İletişim ve dil sorununu sadece çocuklarla değil aileleriyle de yaşıyorum. Aileleri Türkçe bilmediği için çocukları ile ilgili şeyleri anlatmakta güçlük çekiyorum (Ö4)

Velilerde Türkçe'yi bilmedikleri için söylediklerimi anlatmakta zorluk yaşıyorum. Çocuklarla ilgili materyal istediğimde genellikle ya gelmiyor ya da yanlış geliyor (Ö7)

Bunun yanında aile ile iletişim kurmakta zorluk çekiyorum. Bu öğrencilerimin velilerini aile katılımı etkinliklerine dâhil etmekte zorluk yaşıyorum (Ö8)

Ancak aileleri Türkçe bilmedikleri için iletişim sorunu yaşıyorum (Ö10)

4.1.3. Uyum Sorunu

Katılımcılar karşılaşılan sorunlardan birinin de uyum sorunu olduğunu ifade etmişlerdir. Yabancı uyruklu öğrenciler ile konuştuğumuz dilin, kültürümüzün, yaşam şeklimizin vb. farklı olması toplumumuza uyum sağlamakta zorlandıklarını göstermektedir. Dört yönetici ve altı öğretmen bu yönde görüş bildirmişlerdir. Bu konuda ki görüşlerden bazıları şu şekildedir:

Genelde etkinliklerde yanımda tutuyorum ya da yakınında oluyorum. İyi anlatan öğrencilerin yanına oturtmaya çalışıyorum. Bu şekilde uyum sorununu aşmaya çalışıyorum (Ö2)

Öğrencim anlatmak istediğini anlatamadığı için arkadaşları ile uyum sorunları da yaşıyor (Ö4)

Türkçe'yi çok iyi bilmedikleri için kendini ifade etme, isteklerini anlatma konularında sıkıntı oldu. Çocuklarda önce sessizdi ve ağlama problemleri çok yaşadık. Sonrasında da alıştığı öğretmenin dışında başka kişilerle etkileşime girmedi çocuklar. Ve bazıları hala öyle devam ediyor (Y2)

Hiç Türkçe bilmeyen çocuklar sınıfa alındığında çoğu zaman öğrenci çekingen tavır sergiliyor. Bu nedenle sınıflarına uyum sağlamaları zaman alıyor (Y5)

Uyum sorunları ile karşılaşmaktayız. Öğrencilerimiz bu çocukların sınıf ve okula uyum sağlamaları konusunda sıkıntı yaşamaktadır (Y3)

Anadil farklılığının okula başladıklarında en önemli sorun olduğu bilinmektedir. Bu çocukların dil farklılığı nedeniyle uyum sağlayamadıklarının belirtildiği gibi birden fazla yabancı uyruklu öğrenci bulunan sınıflarda ise bu durumun nasıl olduğunu belirten bazı görüşlerde şu şekildedir:

Okula başladıklarında sınıftaki arkadaşları ile iletişim kuramıyorlar. Bu da okula uyumlarını zorlaştırıyor. Davranış problemleri ile karşılaşyorum. Saldırganlık davranışları gözlemliyorum. Kendini ifade edememeleri davranış problemlerini arttırıyor. Bu sebepten kendi aralarında kendi dillerini konuşmaya başlıyorlar. Sınıfta iki farklı grup oluşuyor (Ö8)

Arkadaşları ile iletişim kurmakta zorlanıyorlar. Bu da uyum sağlayamamalarına neden oluyor. Ancak sınıfta birden fazla yabancı uyruklu öğrencim olduğu için diğer arkadaşları ile değil de daha çok birbirleriyle iletişim kurup oyun oynamayı tercih ediyorlar. Böyle olması diğer arkadaşlarıyla iletişime geçmelerini azaltıyor (Ö7)

4.1.4. Kültür Farklılığı Sorunu

Kültür milletlerin en önemli odak noktalarıdır. Bireyler kendi kültürleri dışına çıktıkları zaman sorun yaşayabilmektedirler. Bu nedenle kendi kültürel değerlerini yaşatmak isteyebilirler. Bunun tam anlamıyla mümkün olmadığı durumlarda ise sorunlar baş gösterebilir. Üç yönetici ve bir öğretmen bu yönde görüş bildirmişlerdir. Katılımcılardan bazılarının bu konudaki görüşleri şu şekildedir:

Yabancı ailelerin beklentileri çok fazla olduğu için kendi sistemlerine göre bir beklenti içerisine giriyorlar. Bu nedenle iletişimde bazen yanlış anlaşılma sorunları yaşıyorum. Bununla ilgili bir sorun yaşıyorum (Ö1)

Yaşadığımız problem dil problemi çok az da olsa az da hissedilse bazen kültürel farklılıklardan kaynaklanan problemler de yaşayabiliyoruz (Y1)

Bu dil ve kültürel problemlerden dolayı iletişim problemleri yaşıyoruz. Evde sabah kalabalık kahvaltı yaptıklarının kültürel bir değerleri olduğunu söyleyen öğrenci velimizin çocuğunu bu nedenle okula başlarda göndermekte zorlanmasını ifade etmesi kültürel farklılığın çocuklar üzerindeki etkisini aslında bizlere göstermektedir (Y2)

Sosyal – kültürel farklılıklardan kaynaklanan iletişim güçlükleri yaşanmakta (Y4)

4.1.5. Davranış Sorunu

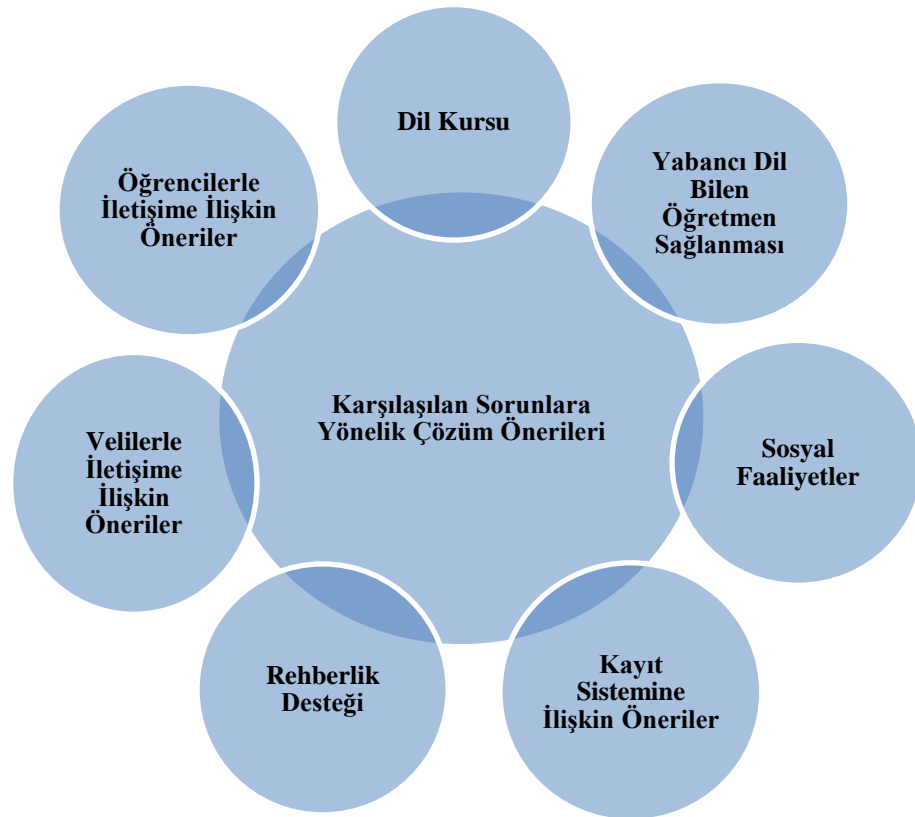
Öğretmen ve yöneticilerden bazıları dil sorununun neden olduğu iletişim kuramamanın başka sorunlara da yol açtığını belirtmektedirler. Tabii ki iletişim kuramamanın davranış sorununa neden olduğunu belirten iki öğretmenin görüşleri de şu şekildedir:

Türkçe'yi bilmemelerinden kaynaklanan davranış problemi yaşadım. Davranış problemini düzeltme konusunda zorluklar yaşadım (Ö6)

Davranış problemleri ile karşılaşıyorum. Saldırganlık davranışları gözlemliyorum. Kendini ifade edememeleri davranış problemlerini artırıyor (Ö8)

4.2. Karşılaşılan Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri

Yönetici ve öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda Şekil 4.1.' de de yer verilen yabancı uyruklu öğrenciler ile yaşadıkları sorunların tespit edilmesinden sonra, bu sorunlara yönelik neler yapılabileceği belirlenmeye çalışılmıştır. Sorunlarla ilgili neler yapıldığı ve buldukları çözüm önerilerinin neler olduğunu tespit etmeye yönelik soru yöneltilmiştir. Katılımcıların bu soruya yönelik verdikleri cevaplardan elde edilen verilerin içerik analizi sonucunda ortaya çıkan temalara ise Şekil 4.2.' de yer verilmiştir.

Şekil 4.2. Karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerileri

Şekil 4.2. de de görüldüğü gibi, yöneticilerin ve öğretmenlerin yabancı uyruklu öğrencilerle karşılaştıkları sorunlara yönelik çözüm önerilerine ilişkin görüşleri; karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerileri teması başlığı altında; dil kursu, öğrencilerle iletişime ilişkin öneriler, velilerle iletişime ilişkin öneriler, rehberlik desteği, kayıt sistemine ilişkin öneriler, sosyal faaliyetler, yabancı dil bilen öğretmen sağlanması olmak üzere yedi alt tema altında yer verilmiştir.

4.2.1. Dil Kursu

Öğretmenlerin ve yöneticilerin çoğunluğunun birleştiği ortak nokta velilere ve çocuklara dil kursu aracılığıyla dil eğitimi verilmesidir. Bu şekilde Türkçe'yi öğrenebilecekler ve çocuklarla da velilerle de daha kolay iletişime geçilebilecektir. Katılımcılardan dokuz öğretmen ve iki yönetici bu yönde görüşlerini ifade etmişlerdir. Velilerin dil kursuna gitmesinin gerekliliğini belirtilen görüşlerden bazıları şu şekildedir:

Okul idaresi yabancı uyruklu öğrenci velilerine yönelik mümkünse okul bünyesinde ya da Halk Eğitim bünyesinde dil kursu açılmasını talep edebilir (Ö4)

Velileri Halk Eğitim de açılan Türkçe kurslarına yönlendirme sağlayabilirler (Ö3)

Öncelikle dil kursuna gitmiyorlarsa dil kursuna gitmelerini öneriyorum yönlendiriyorum. Okul yönetimi de kayıt esnasında aileleri dil kursuna yönlendirebilir (Ö2)

Ailelere yönelik Türkçe Dil, konuşma ve okuma yazma kursları gibi kurslar açılabilir (Ö8)

Aslında sayımız biraz fazla olsa okulumuzda Türkçe Dil kursu açılabilir ama sayı az bu konuda çok talep de olmadı ama velilerimizi böyle bir kursa katılmalarını önerdik (Y2)

Öncelikle yabancı uyruklu öğrenci velilerinin dil problemlerinin çözülmesi için veliler Halk Eğitim Merkezlerinde açılan Türkçe öğrenim kurslarına yönlendirilebilir (Y3)

Ayrıca okulda yabancı uyruklu öğrenci velilerine yönelik Türkçe dil kursu açılabilir (Ö7)

Okul idaresi tarafından yabancı uyruklu öğrencilerin ailelerine Türkçe okuma yazma kursları açılabilir diye düşünüyorum. Böylelikle iletişim probleminin olmayacağı kanaatindeyim (Ö9)

Yabancı uyruklu öğrencilerin arkadaşları ile ve öğretmenleri ile iletişim kurabilmelerinin en temel noktası Türkçe konuşabilmekten geçmektedir. Türkçe konuşabilen çocukların okula da daha kolay uyum sağlayabilecekleri düşünülmektedir. Bu konuda ki görüşlerini katılımcılar şöyle ifade etmişlerdir:

Milli Eğitim olarak kaydedilecek olan öğrencilerin belirlenip bir yıl öncesinden temel seviyede Türkçe dil eğitimi almaları sağlanırsa, bu öğrenciler sınıfa okula arkadaşlarıyla öğretmenleriyle iletişim kurabilecek şekilde Türkçe bilerek gelirler. Ve bu şekilde öğrencilerin okula uyumu arkadaşları ile uyumu ve bunun yanında sosyal çevrelerindeki etkileşimlerinin de daha iyi olacağını düşünüyorum (Ö2)

Öğrenciler için de okul çıkışı dil öğrenme kursları açılabilir. Eğer öğrencilerin çıkışta kalma gibi durumları yoksa her gün eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde okulun bir bölümünde dil öğrenme kursuna katılmaları sağlanabilir (Ö8)

Bu öğrencilerin dil probleminin çözülmesi için ek Türkçe'yi öğrenme süreçleri yaşanmasını beklerim (Ö6)

4.2.2. Öğrencilerle İletişime İlişkin Öneriler

Yabancı uyruklu öğrenciler ile öğretmenlerin yaşadıkları iletişim sorunları öğretim sürecini de etkilemektedir. Katılımcılardan sekiz öğretmen ve iki yönetici bu etkiyi en aza indirmek konusunda yapılabileceklerle ilgili görüş belirtmişlerdir. Bu görüşlerden bazıları ise şu şekildedir:

Bu öğrencilerle birlikte, kapsayıcı eğitimle etkin öğrenme yöntemleri kullanarak çocukların problem çözme ve öğretmen, arkadaşları ile iletişim kurmaları için teşvik edilebilir. Türkçe öğrenmeleri sağlanır. Çocukların gelişim ihtiyaçları ve öğrenme durumları dikkate alınarak eğitim etkinlikleri yapılabilir (Y5)

Serbest zaman etkinliği saatinde flash kartlar ile dil çalışmaları yapılabilir. Ben bu etkinlik saatinde bu öğrencilerimle dil çalışmaları yapmaya ve hikaye okumaya mutlaka zaman ayırıyorum. Sözcüksüz kitap çalışmaları yapılabilir. Her gün mutlaka parmak oyunu öğretilmesine dikkat edilebilir. Parmak oyunlarının başlangıçta basit olmasına özen gösteriyorum. Arkadaşları ile oynamalarına yönelik rehberlik ediyorum (Ö8)

Bu öğrencilere etkinlikler sırasında bireysel olarak daha çok destek olunmalı. İfade etme becerisinin gelişmesi açısından özellikle Türkçe Dil etkinliklerinde öğretmenin yakınında oturtulmalı. Konuşurken kısa cümleler kurmaya özen gösterilmeli (Ö4)

Türkçe Dil etkinliklerine daha fazla yer verip o öğrencilerin konuşmalarına fırsat verilmeli. Ayrıca Türkçe bilen arkadaşları ile iletişim kurmaları için oyunlar oynamalarına rehberlik edilmeli (Ö7)

Sınıf içinde özellikle bu öğrenciler ile çok yavaş tonlamalı bir şekilde konuşulmalı. Kısa cümleler kurmaya özen gösterilmeli (Ö1)

4.2.3. Velilerle İletişime İlişkin Öneriler

Yabancı uyruklu öğrencilerle iletişimin önemi kadar, eğitimin bir ayağı olan ailelerle de iletişimin önemli olduğuna değinilmiştir. Sadece okulda alınan öğretim yetmez. Uygun aile ortamı ve çevre ile de desteklenmesi gerekmektedir. Bu nedenle ailelerinde çocukların eğitiminde pay sahibi olduğu düşünülerek velileri de bu sürece dâhil etmenin, çocukları ile ilgili yapabilecekleri hakkında bilgilendirmenin önemi konusunda görüş belirtilmektedir. Katılımcılardan yedi öğretmen ve iki yöneticinin bu yöndeki görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

Bizim yabancı uyruklu iki öğrencimiz var. Bu velilerimize de Türkçe dilini kendi dillerinden daha çok kullanmalarını istedik. Bu süreçte oryantasyonu sağlamak açısından Türkçe çizgi filmleri

izletmelerini istedik. Çocuklarıyla Türkçe hikâyeler, küçük Türkçe tekerlemeler, parmak oyunları gibi şeyleri öğrenip çocuklarıyla bunları söylemelerini istedik (Y2)

Bazı ailelerin Türkçe bilmelerine karşın evde ısrarla kendi dillerini konuşmaları çocukların özellikle okul başladığında zorluk yaşamalarına sebep olduğunu okul idaresi kayıt döneminde ailelere anlatmalı ve Türkçe konuşmaları, Türkçe ağırlıklı yayınlar izlenmesi gerektiği konusunda teşvik etmelidir (Ö8)

Velilere evde Türkçe konuşmaları ve Türkçe çizgi film izletmeleri gerektiği konusunda tavsiyelerde bulunuyorum (Ö7)

Veliler ile konuşurken net kısa cümleler kurmaya çalışılabilir. Ve ayrıca veliler ile yüz yüze iletişim kurma yolu tercih edilebilir (Ö9)

Katılımcılar ailelerle iletişim kurmanın bir başka yolunun da Türkçe bilen yakınları olduğunu belirtmişlerdir. Bu konudaki görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir:

Özellikle aileleri ile iletişime geçmek istediğinde Türkçe bilen yakınları ile iletişime geçilebilir (Ö10)

Ailelere okula geldiklerinde yanlarında Türkçe bilen yakınlarını buldurmalarını istemekteyiz (Y3)

Türkçe bilen bir tanıdıkları ya da komşularıyla gelmeleri istenip velilerle iletişim bu şekilde sağlanabilir (Ö3)

4.2.4. Rehberlik Desteği

Ülkemize gelen yabancı uyruklu öğrencilerin yeni bir ülkeye, farklı bir kültüre uyum sağlamak zorunda kalmaları birçok konuda desteğe ihtiyaç duyabileceklerini göstermektedir. Katılımcılardan bazıları özellikle okula uyum sürecinde rehberlik servislerinden destek alınması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu konuda görüş belirten üç öğretmenin görüşleri şu şekildedir:

Okul Öncesi Öğretmeni olarak öncelikle yabancı uyruklu çocuğun aileleri ile idarenin görüşmeler yapmasını, rehberlik servisinden destek alınmasını ve bu iletişiminin süreklilik arz etmesini bekliyorum (Ö6)

Uyum sürecinde rehberlik desteği sağlanabilir (Ö5)

Rehberlik servisinin sağlayacağı desteğin öğretmenlere de verilmesini talep eden öğretmenimizin görüşü şu şekildedir:

Türk öğrencilerinin Türkçe bilmelerine rağmen okula uyumları ile ilgili bir takım zorluklar yaşanırken, yabancı uyruklu öğrencilerimizin Türkçe bilmemeleri bizim onlarla iletişimizi zorlaştırabiliyor. Bu nedenle özellikle uyum sürecinde rehberlik servisinin bizlere destek olmasını istiyorum (Ö7)

4.2.5. Kayıt Sistemine İlişkin Öneriler

Katılımcılar öneri olarak yabancı uyruklu öğrencilerin sınıflara dağılımında mümkünse aynı şubeye verilmemesinin diğer öğrencilerle uyumu, iletişim kurması yönünden olumlu olacağı ile ilgili görüş belirtmişlerdir. Aynı zamanda sınıfta birden fazla yabancı uyruklu öğrenci olduğunda gruplaşmalara da neden olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcılardan iki öğretmen ve bir yöneticinin bu konu hakkındaki görüşleri şu şekildedir:

Kendi aralarında kendi dillerini konuşmaya başlıyorlar. Sınıfta iki farklı grup oluşuyor. Bu nedenle eğer yaş grubu olarak ayrılabilmesi mümkünse kayıt sırasında sınıflarda çoğunluk oluşturmayacak şekilde dağıtılmalı (Ö8)

Biz okul idaresi olarak tabii aynı zamanda bu yabancı uyruklu öğrencileri aynı zamanda kaynaştırma eğitimi adı altında da geçen öğrencilerden olduğundan dolayı öğrencileri sınıflara eşit bir şekilde dağıtmaya çalışıyoruz. Her sınıfa bir tane gelecek şekilde ya da yabancı uyruklu öğrenci sayısının fazlalığına göre en fazla iki tane gelecek şekilde ayarlıyoruz (Y1)

4.2.6. Sosyal Faaliyetler

Çocuğa ulaşmanın en iyi yolu aileyi daha iyi tanımaktan geçmektedir. Okulda düzenlenecek sosyal etkinliklerin ya da yapılacak veli ziyaretlerinin aileyi daha iyi tanıma konusunda yapılabilecekler arasında olduğunu belirten katılımcılardan bir öğretmen ve bir yöneticinin görüşleri şu şekildedir:

Aile ziyaretleri, kültürümüzün tanıtımı, kültürlerini tanıma gibi ve diğer veli ve öğrencilerle tanışma çayları, kermesler, ortak yürütülecek sosyal etkinlikler yapılabilir (Y4)

Yabancı uyruklu öğrencileri ve ailelerini daha iyi tanımak adına okul idaresi ile birlikte ev ziyareti yapılabilir (Ö7)

4.2.7. Yabancı Dil Bilen Öğretmen Sağlanması

Öğretmenlerin yabancı uyruklu öğrencileri ve velileri ile aralarındaki iletişimi sağlamak adına çeşitli çözüm yollarını denediklerini belirtmişlerdir. Çözüm yolu olarak okulda yabancı dil bilen öğretmenin bulunmasını önerilmiştir. Bu konuda görüş belirten bir öğretmen şunları ifade etmiştir:

Öğrencim ve ailesi ile iletişimi sağlamak için değişik çözüm yolları denedim. Ama sağlıklı bir iletişimi zaman zaman gerçekleştiremedim. Bu nedenle her okulda yabancı dil bilen bir öğretmen olsa iletişim konusunda bize yardımcı olabilirdi diye düşünüyorum (Ö5)

BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın alt problemlerine dayalı olarak toplanan verilerin çözümlenmesi ile elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlara, tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Tartışma ve Sonuç

Okullarında yabancı uyruklu öğrenci bulunan okul yöneticisi ve okul öncesi öğretmenlerinin bu öğrenciler ile ilgili karşılaştıkları sorunları, sorunlara buldukları çözümleri ve önerileri belirlemek için yapılan bu araştırmada;

- ✓ Öğrencilerle yaşanan iletişim sorunu
- ✓ Velilerle yaşanan iletişim sorunu
- ✓ Uyum sorunu
- ✓ Kültür farklılığı sorunu
- ✓ Davranış sorunu

başlıkları altında toplanan beş temel soruna ulaşılmıştır.

Yöneticilerin ve öğretmenlerin ilk karşılaştıkları sorun dil ve buna bağlı olarak yaşanan iletişim sorunudur. Öğretmenler, öğrencilerle yaşanan iletişim sorununu en aza indirmek için sınıflarında Türkçe öğrenmeyi, konuşmayı destekleyici çalışmalar yaptıklarını ve bu öğrencilerle daha çok bireysel olarak ilgilendiklerini vurgulamışlardır. Bunun yanında dil farklılığından kaynaklanan bu sorunun çözümü için öğretmenler ve yöneticiler öğrenciler ve ailelerine yönelik Halk Eğitim Merkezlerinde dil öğrenimini destekleyen dil kursu açılmasını talep ettikleri belirttikleri önerilerde görülmüştür.

Dil sorunu ve bu sorunla ilgili yapılanlar bu konuda ki birçok araştırmada da vurgulanan ortak noktalardan biridir. Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş (2016)' ın yabancı uyruklu öğrencilerin bulunduğu okullardaki yönetici ve öğretmenlerle yaptığı çalışmasında karşılaşılan ilk sorunun dil farklılığı olmasına değinilmesi. Uzun ve Bütün (2016)' ün okul öncesi eğitim kurumunda eğitim gören Suriyeli sığınmacı çocukların karşılaştığı sorunlar hakkında öğretmenler ile yaptığı çalışmasında dil sorununa dikkat çekilmiş olması. Bunun yanında Konan ve Gürsul (2021)' un okul öncesi öğretmenlerinin Suriyeli çocukların öğretiminde karşılaştığı sorunlar üzerine yaptığı çalışmasında sınıf içinde farklı öğretim

yöntemleri kullanılarak iletişim kurulabileceğini belirtmiş olması araştırma bulgularımızla örtüşmektedir.

Türkçe bilmeyen öğrencilerle yaşanan sorunların yanı sıra yöneticiler ve öğretmenler Türkçe bilmedikleri için yabancı uyruklu öğrenci velileri ile de iletişim kurmakta zorlanmaktadırlar. Bu konuda yönetici ve öğretmenlerin yabancı uyruklu öğrenci ve velileri ile iletişim kurmakta başvurdukları yöntemin ülkemize daha önce gelen ve Türkçe'yi konuşabilen yakınları sayesinde olduğu araştırma bulguları değerlendirildiğinde ulaşılmıştır.

Yöneticiler ve öğretmenler ailelerinde eğitimin bir paydaşı olduğunu ve aile desteği sağlarsa çocuklar için de fayda sağlayacağını belirterek, evde çocukları ile birlikte neler yapabilecekleri konusunda aileleri bilgilendirdikleri araştırmada vurgulanmıştır. Evde Türkçe ağırlıklı kanallar izlenmesini, okulda öğrenilen parmak oyunu, tekerleme gibi etkinlikleri evde de tekrarlamaları gerektiğini ve özellikle Türkçe bilen velilerin muhakkak Türkçe konuşmaları gerektiğinin belirtilmesi bunlardan bazılarıdır.

Bu sonuç Avcı (2019)'nın, Konan ve Gürsul (2021)'un, Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş (2016)'ın, Levent ve Çaylak (2017)'in araştırmalarında da belirttikleri gibi öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin veliler ile iletişim sorunu yaşadıklarını desteklemektedir.

Öğretmen ve yöneticilerin karşılaştıkları bir başka sorunun ise kültür farklılığı ve dil iletişim eksikliğinden kaynaklanan uyum sorunu olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin Türkçe'yi konuşamamalarından dolayı arkadaşları ile iletişim kuramamaları zamanla davranış sorunlarına da yol açmaktadır. Kimi öğrenciler akranlarıyla iletişim kuramadıkları için sessiz, çekingen bir tavır sergilerken kimi öğrencilerinde saldırgan tavır sergiledikleri vurgulanmıştır. Bazı sınıflarda ise birden fazla yabancı uyruklu öğrenci bulunması sınıftaki diğer öğrencilerle iletişim kurmamaya kendi içlerinde iletişim kurmayı tercih etmelerine yol açmaktadır. Bu nedenle öğrenci kayıtları sırasında gerek veliye gerekse öğrenciye farklı bir kültüre uyum sağlamak zorunda kalmalarından dolayı özellikle okula uyum sürecinde rehberlik desteği sağlanmasını, sosyal faaliyetler sayesinde ailelere kültürümüzü tanıttıcı etkinlikler düzenlenmesi gerektiği ve kayıt sırasında mümkünse bir sınıfa birden fazla yabancı uyruklu öğrenci verilmemesinin gerekliliği konusunda öğretmen ve yöneticilerin önerilerde buldukları görülmüştür.

Levent ve Çaylak (2017)'in, Akyavuz, Gezeroğlu ve Toma (2020)'nin ve Avcı (2019)'nin çalışmalarında da rehberlik desteğinin olması, kayıt sistemine ilişkin önerilerin olması, uyum eğitiminden bahsedilmesi ve bunlara yönelik önerilerin bu çalışmalarda da yer alması çalışmanın bulgularıyla da örtüşmektedir.

5.2. Öneriler

Çalışmanın bu kısmında çıkan sonuçlardan hareket ederek uygulayıcılara ve araştırmacılara yönelik olarak öneriler geliştirilmiş ve aşağıda sunulmuştur.

5.2.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

1- Yabancı uyruklu öğrenciler okula başlamadan önce belirli bir süre dil kursuna yönlendirilmelidir.

2- Yabancı uyruklu öğrencilerin ve velilerin Türkçe'yi daha hızlı öğrenmelerini sağlamak için Halk Eğitim Merkezi aracılığıyla okullarda dil öğrenimini destekleyen dil kursu açılmalıdır.

3- Yabancı uyruklu öğrencilerin okul öncesi eğitim yaşı Türkçe'yi daha kolay öğrenmeleri ve uyum sağlamalarını kolaylaştırmak için üç yaştan başlatılmalıdır.

4- Dil sorununun yol açtığı davranış sorununu da çözmek ve akranları ile iletişimi sağlamak adına yabancı uyruklu öğrenciler kayıt döneminde sınıflara eşit dağıtılmalı ve aynı sınıfa birden fazla yabancı uyruklu öğrenci alınmamalıdır.

5- Kültür farklılığını aşabilmeleri için öğrenciler ve veliler mutlaka uyum programına tabi tutulmalı ve rehberlik desteği sağlanmalıdır.

6- Uygulayıcı ve sahada olan kişilerin görüş ve önerilerinin eğitim politikaları hazırlanırken alınması her konuda yarar sağlayacaktır.

5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1- Araştırmanın çalışma grubu Denizli İli Pamukkale İlçesinde resmi bağımsız anaokulu ile sınırlıdır. Çalışma grubu genişletilerek Denizli İli resmi, özel bağımsız anaokulu ve anasınıfları da çalışmaya dâhil edilebilir.

2- Bu çalışma okul öncesi kurumu yöneticileri ve okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri alınarak yapılmış olup yabancı uyruklu öğrenci velilerinin de görüşleri alınabilir.

3- Yabancı uyruklu öğrencilerin hem ilkokula daha kolay uyum sağlamaları hem de akademik olarak hazırlanmaları için okul öncesi eğitime yönelik daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulmasından dolayı benzer araştırmalar nitel araştırma teknikleri kullanılarak tekrar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Ak, N. (2020). *Yabancı uyruklu öğrencilerin okula uyumda karşılaştığı sorunlar*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Akıncı, B., Nergiz, A. ve Gedik, E. (2015). Uyum süreci üzerine bir değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 2 (1), 58-83.
- Aksan, D. (2003). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Amnesty International (2009). *İki arada bir derede*. London: Peter Benenson House. <https://multeci.org.tr/wp-content/uploads/2021/09/Turkiyede-Multecilere-Koruma-Saglanmiyor-1.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Avcı, F. (2019). Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden mülteci öğrencilerin sınıf ortamında karşılaştıkları sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri. *Dil Öğretimi ve Eğitim Araştırmaları* , 2(1), 57-80. doi: <https://doi.org/10.35207/late.537817>
- Aydın, D., Şahin, N. ve Akay, B. (2017). Göç olayının çocuk sağlığı üzerine etkileri. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hast. Dergisi*, 7(1), 8-14.
- Creswell, J. W. (2013). *Araştırma deseni*, (Çev Edt: Demir, SB). Ankara: Eğiten Kitap.
- Çağlar, A. (1997). *Yeni Bir Göçmen Türü: Türk Üniversitelerinde Yabancı Uyruklu Öğrenci Olmak*. II. Ulusal Sosyoloji Kongresi. 20-21-22 Kasım, Devlet İstatistik Enstitüsü (Sosyoloji Derneği), Ankara
- Çelik, V. (2005). *Sınıf Yönetimi* (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Çiçekli, B. (2009). *Göç terimleri sözlüğü*. Cenevre: Uluslararası Göç Örgütü.
- Çöllü, E. F. ve Öztürk, Y. E. (2010). Türk Cumhuriyetleri, Türk ve Akraba Topluluklarından Türkiye'ye Yüksek Öğrenim Görmek Amacıyla Gelen Öğrencilerin Uyum ve İletişim Sorunları (Konya Selçuk Üniversitesi Örneği). *Journal of Azerbaijani Studies*, 223- 239
- Demirezen, M. (2003). Yabancı dil ve anadil öğreniminde kritik dönemler. *TÖMER Dil Dergisi*, 118, 5-15.
- Deniz, T. (2014). Uluslar arası göç sorunu perspektifinde Türkiye. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 18(1), 175-204.
- Dinç, B. (2015). Okulöncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların ebeveynlerinin çocuk hakları eğitimi konusundaki görüşleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi - Journal of Qualitative Research in Education*, 3(1), 7-25. [Online]: <http://www.enadonline.com> doi:10.14689/issn.2148-2624.1.3c1s1m

- İçöz, H. (2019). *İlkokullarda yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili karşılaşılan sorunlar*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Kılınç, E. (2014). *Antalya'da yaşayan yabancı uyruklu aile çocuklarının karşılaştığı eğitim sorunları (Uluslararası Özel Antalya Rus Okulu örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Kirmayer, L. J., Narasiah, L., Munoz, M., Rashid, M., Ryder, A. G. and Guzder, J. (2011). The Canadian collaboration for immigrant and refugee health. *Canadian Medical Association Journal*, 183, 959-967.
- Konan, N. ve Gürsul, S. (2021). Okul öncesi öğretmenlerinin Suriyeli çocukların öğretiminde karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri. *11th ECLSS Conferences on Language and Social Sciences*, 286-297
- Özdemir, A. (2006). Okul kültürünün oluşturulması ve çevreye tanıtılmasında okul müdürlerinden beklenen ve onlarda gözlenen davranışlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(4), 411-433
- Sarıtaş, E., Şahin, Ü. ve Çatalbaş, G. (2016). İlkokullarda yabancı uyruklu öğrencilerle karşılaşılan sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(1), 208-229.
- Senemoğlu, N. (2020). *Gelişim öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şimşir, Z. ve Dilmaç, B. (2018). Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim gördüğü okullarda öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *İlköğretim Çevrimiçi*, 17 (2), 1116-1134.
- TBMM (2018). Göç ve uyum raporu. Erişim Adresi: https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2018/goc_ve_uyum_raporu.pdf
- Topcuoğlu, R. A. (2013). *Türkiye'de göçmen çocukların profili, sosyal politika ve sosyal hizmet önerileri hızlı değerlendirme araştırması, IOM uluslararası göç örgütü*. Erişim Adresi: http://www.turkey.iom.int/documents/Child/IOM_GocmenCocukRaporu_tr_03062013.pdf
- Türkiye Göç Raporu (2016). T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları. Ankara
- Uzun, E. M. ve Bütün, E. (2016). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki Suriyeli sığınmacı çocukların karşılaştıkları sorunlar hakkında öğretmen görüşleri. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 72-83.
- Yalçın, C. (2004). *Göç Sosyolojisi*, Ankara: Anı Yayıncılık.

- Yapıcı, M. ve Yapıcı, Ş. (2003). “İlköğretim Öğretmenlerinin Karşılaştığı Sorunlar”, *Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi*, 3 (3): 9
- Yavuz, Ö. ve Mızrak, S. (2016). Acil durumlarda okul çağındaki çocukların eğitimi: Türkiye’deki Suriyeli mülteciler örneği. *Göç Dergisi*, 3(2), 175-199.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EKLER

Ek 1. Örnek Görüşme Formu

1. Demografik Özellikler

- A) Unvanı: Öğretmen () Müdür yardımcısı () Okul müdürü ()
- B) Cinsiyetiniz: Kadın () Erkek ()
- C) Yaş :
- D) Kıdem :
- E) Eğitim düzeyi :
- F) Çalıştığınız Kurum :

2. Görüşme Formu Soruları

Görüşme Soruları (Yönetici)

1. Okul yönetimi olarak yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili ne gibi sorunlarla karşılaştınız? Karşılaştığınız sorunlardan bahseder misiniz?

2. Yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili yaşanan sorunların çözümüne yönelik okul yönetimi olarak önerileriniz nelerdir? Bu konuda okulunuzda ne gibi çalışmalar yapıldı?

Görüşme Soruları (Öğretmen)

1. Öğretmen olarak yabancı uyruklu öğrencileriniz ile ilgili ne gibi sorunlarla karşılaşmaktasınız? Karşılaştığınız sorunlardan bahseder misiniz?

2. Karşılaştığınız sorunlar ile ilgili ne/neler yapıyorsunuz?

3. Yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik okul yönetiminizden beklentileriniz nelerdir?

EK 2. Proje Çalışması İçin Alınan İzinler

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-16605029-44-43326218
Konu : Anket Uygulama İzni

11/02/2022

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Pamukkale Üniversitesi Rektörlüğünün 07.02.2022 tarihli ve 165257 sayılı yazıları.

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi (İ.Ö.) Tezsiz Yüksek Lisans Programı öğrencisi Gülsüm KIRDAR, "Okul Yöneticisi ve Öğretmenlerinin Yabancı Uyumlu Öğrencilerle Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri" konulu proje çalışmasına yönelik hazırlanmış olduğu anket/ölçek formlarını İlgi yazı gereği Müdürlüğümüze bağlı Denizli ili Pamukkale ilçesinde bulunan anaokullarında görev yapan öğretmenlere ve yöneticilere uygulamak istemektedir.

Yukarıda adı geçen müracaat ile ilgili (Lisans/Lisansüstü/Doktora) öğrencileri ve Öğretim Görevlilerinin ilgi yazılan ekinde belirtmiş oldukları okullarda, (Ortaöğretim/İlköğretim/Okulöncesi) konuları ile ilgili anket çalışmalarının 2020/2 Nolu "Araştırma Uygulama İzinleri" Genelgesinde belirtilen esaslar gereğince; Okul ve kurumların eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde 2021/2022 eğitim-öğretim yılı içinde denetimi ilçe millî eğitim müdürlükleri ve okul/kurum idaresinde olmak üzere, kurum faaliyetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına göre, onaylı bir örneği Müdürlüğümüzde muhafaza edilen ve uygulama sırasında da mühürlü ve imzalı örnekten çoğaltılan veri toplama araçlarının uygulanması, ilgili genelgenin 28. Maddesi ve "Araştırma İzni Başvuru Taahhütname"nin 16. Maddesi gereği **sonuç raporunun çalışma bitiminden itibaren 30 gün içerisinde kurumunuz aracılığı ile gönderilmesi** Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Olurlarınıza arz ederim.

Süleyman EKİCİ
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
11/02/2022
Hakkı ÜNAL
Vali a.
Vali Yardımcısı

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

Kurumunuzca Müdürlüğümüzden talep edilen araştırma isteklerine ait Makam Onayı ve Müdürlüğümüzce Onay verilen anket formları ekte gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Hakkı ÜNAL
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:
1-Anket Formları

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : M.Akif Ersoy Mah.29 Ekim Bulv.No:174/1
Merkezefendi/DENİZLİ
İnternet Adresi: <http://denizli.meb.gov.tr>
E-Posta: ab20@meb.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>
Bilgi için: Hüseyin ERKOÇ-V.H.K.İ. / Sefa GELMİŞ-Şef
Telefon No : 0 (258) 234 20 95
Faks : 0 (258) 234 20 99

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden c990-f6c1-3508-9590-f4d4 kodu ile teyit edilebilir.

Ek 3. Katılım Kabul Formu

Sayın Katılımcımız;

Katılacağınız bu çalışma, “Okul Yöneticisi ve Öğretmenlerinin Yabancı Uyruklu Öğrencilerle Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri” adıyla, Gülsüm KIRDAR tarafından 17/01/2022 - 31/06/2022 tarihleri arasında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: Okul Öncesi Eğitim Kurumunda Görev Yapan Yönetici ve Öğretmenlerin Yabancı Uyruklu Öğrencilerle Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Görüşlerini analiz ederek akademik katkı sağlamaktır.

Araştırmanın Nedeni: Tez çalışması

Araştırmanın Yapılacağı Yer: Denizli İli Pamukkale İlçesi

Araştırma Uygulaması: Görüşme

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve okul/kurum yönetiminin izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çalışmada sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Veriler sadece araştırmada kullanılacak ve üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır.

Uygulamalar, kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden rahatsız hissederseniz cevaplama işini yarıda bırakabilirsiniz.

Katılımı onaylamadan önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla,

Araştırmacı : Gülsüm KIRDAR

İletişim Bilgileri : (505) 697 41 05

Yukarıda bilgileri bulunan araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.

.../.../.....

İsim-Soyisim İmza:

Katılımcı Adı-Soyadı :

Telefon Numarası :

ÖZGEÇMİŞ